

Yard. Doç. Dr. Şebnem Sunar
İstanbul Üniversitesi
Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

**Şeyda Ozil / Nedret Öztokat (yay.
haz.) (2009): 1933'ten 2008'e
İstanbul Üniversitesi Batı
Filolojilerinin 75. Yılı, İstanbul,
Göksu Grafik Yayınları, 239
Sayfa**

Filolojiler yalnızca dil ve edebiyat bilgisi üzerine eğitim vermezler: Edebiyatı, dili ve kültürü besleyen çalışmalar yaparlar. Çünkü filoloji dil üzerine, dilse şeyler üzerine konuşur, onları anlatır. Dille oluşturulan her şey, filolojinin ilgi alanına girer. Şeyler ve düşünme kipleri her zaman birbirleriyle bağıntılıdır. Çünkü kültürler, kendilerini düzenleyen kodlarla düşünme biçimleri arasında kültürün kendini dışavurduğu varoluş tarzlarını gizlerler. Bizim kısaca dil ile düşünce arasındaki bağ olarak ifade ettiğimiz şeydir bu ve filoloji de işte tam olarak bunu yapar.

Alman Dili ve Edebiyatı öğretim üyesi Şeyda Ozil ile Fransız Dili ve Edebiyatı öğretim üyesi Nedret Öztokat'ın ortaklaşa yayına hazırladıkları *1933'ten 2008'e İstanbul Üniversitesi Batı Filolojilerinin 75. Yılı* adlı kitap, işte bu olguyu bizler için bir kez daha perçinliyor. 10-11 Nisan 2008'de İstanbul Üniversitesi'nde düzenlenen aynı adlı kongreyi kitaplaştıran bir çalışma bu. Bu açıdan ele alındığında, kongre gibi kitap da aslında Cumhuriyet Türkiye'si'nde bir ilkin altını çiziyor: 1933'te gerçekleşen Üniversite Reformu'nun ardından Darülfünun'un lağvedilmesiyle Türkiye'de ilk kez İstanbul Üniversitesi'nde kurulan Batı filolojilerinin dünü, bugünü ve yarını irdeliyor.

2008 yılında kuruluşunun 75. yılını kutlayan Batı filolojilerine ilişkin bu kitap, öncelikle bu bilim dalının Türkiye'de hangi rolü üstlendiğini mercek altına alıyor. Tutanak niteliğindeki kitap, doğal olarak kongre programının akışını izliyor ve yine Şeyda Ozil ile Nedret Öztokat'ın bu çalışma için beraber kaleme

aldıkları sunuş yazısının ardından açılış konuşmalarını bize taşıyor. Leo Spitzer ve özellikle de Erich Auerbach gibi Alman bilim adamlarının Türkiye’de Batı filolojilerinin kuruluşundaki rolü, Türkiye’de filolojilerin tarihsel gelişimi ve geleceğe yönelik düşünceler, filolojilerin akademik mirasıyla kurulan yabancı dil bölümleri, kültür aktarımı ve küreselleşen dünyada filolojilerin görev ve işlevinin yeniden belirlenmesi gibi konular kongrenin olduğu gibi bu kitabın da ana konularını oluşturuyor.

Önemli sorular soran ve yanıtlarının kapsamı kendi akademik sınırlarını aşan bir kitap bu. Kuruluş yılı göz önünde bulundurulduğunda, neredeyse Türkiye Cumhuriyeti’yle yaşıt olan Batı filolojilerinin bu ülke için kültürel olarak neyi ifade ettiğini soruşturuyor. Bunu yaparken Batı filolojilerinin Türkiye’deki kurumsal biyografisini çıkarıyor ve bu biyografiyi bir bakıma cumhuriyetin kültür tarihiyle beraber okuyor.

Tarihsel açıdan İstanbul Üniversitesi Batı filolojileri, yalnızca yabancı dil ve edebiyatların bilgisinin sunulduğu bir kurum değil. Bugünden geriye dönük olarak bakıldığında, kendini siyasi ve kültürel olarak konumlandırın bir söylem alanının da merkezi olma özelliğini taşıyor. Ulusça modernleşme olarak kodladığımız, dahası doğrudan doğruya modernleşmeyi bağladığımız Batılılaşma söyleminin eğitim ayağını oluşturan, dolayısıyla eğitimini verdiği Batılı bilgiyi kültürel ve siyasi söylemde dolaşıma sokan yer burası. Bu özelliğiyle İstanbul Üniversitesi Batı filolojileri, dün olduğu gibi bugün de bu ülkeyi Türkiye Cumhuriyeti olarak belirleyen kültürel pratikler içinde önemi azımsanmayacak bir konumu işgal ediyor.

Kitabın önemli bir kısmı bu izlek üzerinden yol alıyor ve bu izleğin filoloji kanonu bağlamında dönemsel olarak hangi yönetsel uğraklara uğradığını açığa çıkarıyor. Böylece Türkiye’de Batı filolojilerinin geçmişi bizler için yeniden yaşam bulurken, kültürel pratikleriyle birlikte bir tarih de canlanmış oluyor. Kültürel belleğimiz zayıf olsa da, bu geçmiş o kadar da uzak değil aslında. Tahsin Yücel, Şârâ Sayın ve Gürsel Aytaç gibi sadece filoloji alanından gelenlerin değil, edebiyat ve eleştiri alanlarına aşına Türkiyeli okurun da bugün yakından tanıdığı isimlerin yaşattığı bir model dünya bu. Bununla birlikte bu çalışmanın yazarları yukarıda adı geçen ünlü isimler gibi yalnızca Türkiyeli filologlar değil. Hinrich C. Seeba, Norbert Mecklenburg, Michel Espagne gibi kendi dallarında dünyaca tanınan filologlar da, 1933’ten 2008’e İstanbul Üniversitesi Batı filolojilerinin 75. yılını kitaplaştıran bu çalışmanın yazarları arasında yer alırken, vaktiyle yolu İstanbul’dan geçen filolojinin bugün geldiği

cultural turn ve kültürlerarasılık gibi yeni dönemlere uğruyorlar. Küreselleşen dünyanın küreselleşen yöntemleri bunlar.

Bu yeni dünyada değişen düzenle birlikte kültürel olanların da dahil olduğu her türlü sınır giderek daha az görünür olsa da, hepten ortadan kalkmış da değil aslında. Teorisyenler her alanda tersini iddia etseler de, en aşılmaz sınırlardan biri hâlâ teori ile pratik arasında, gerçek ile gerçeklik üzerine konuşan arasında, görünen ile görünmeyen, somut ile soyut arasında, pragmatik olan ile her an vazgeçilebilir olan arasında.

Peki filoloji bugün bu sınırın neresinde duruyor, hangi tarafta konumlanıyor ve konumlandırılıyor? Bir bilim dalı olarak filolojinin bugün karşı karşıya bulunduğu en zorlu, en çetrefil soru bu belki de. *1933'ten 2008'e İstanbul Üniversitesi Batı Filolojilerinin 75. Yılı*, Türkiye modernleşmesinde kilit rollerden birini üstlenen bu bilim dalının, dünyayı ve şeylerini anlamının bir biçimi olarak filolojinin bugününü olduğu kadar yarımını da tartışmaya açıyor.

